

Vi kan jo ikke lovgive mod alt det, vi ikke kan lide

Når der som en reaktion på den samfundsmæssige bekymring for islam lovgives for indskrænkninger af åndsfriheden, så forhindres borgerne i civilsamfundet i at tage selvstændigt stilling og i at håndtere spørgsmål og problemer lokalt. Årsmødet i Grundtvigsk Forum bar præg af spørgsmålet om, hvad der skal til for at sikre åndsfrihed og frisind gode kår

TEKST: INGRID ANK, AKADEMLEDER OG REDAKTØR

Folkekirkens Hus i Aalborg, indrettet i det, der engang var en afdeling af Nationalbanken og centralt placeret ved siden af Aalborg Domkirke, dannede ramme om Grundtvigsk Forums årsmøde 2017, den 27.-28. oktober. Inden generalforsamlingen begyndte,

fortalte domprovst Niels Christian Kobbegaard om historien bag Folkekirkens Hus, der blev købt i 2014 af byprovstierne i Aalborg – for det var der, penge dertil kunne findes – men med tanke på at skulle bruges af mange flere og netop være Folkekirkens Hus. Med domkirken overfor, med torvet lige foran – hvor der allerede var ved at blive gjort klar til julemarked – og med Aalborgs hovedstrøg en spytklat derfra kunne huset ikke ligge mere centralt og dermed egne sig bedre til at indgå i byens liv og være et offentligt sted for samtaler og debatter.

At tage del i tidens spørgsmål kunne også være overskriften på formand for Grundtvigsk Forum Kirsten Andersens årsberetning. Hun opfordrede til, at Grundtvigsk Forum bliver ved med at blande

sig i den offentlige debat om religion, skole og folkeoplysning.

“Den politiske interesse og samfundsmæssige bekymring for særligt islam har medført, at religion, skole og folkeoplysning sættes på dagsordenen med stadig nye forslag til stramninger og bestemmelser,” sagde Kirsten Andersen og citerede tidligere minister Bertel Haarder, der på reformationsfolkemødet i Ribe i efteråret 2017 har udtalt, at “han som liberal i sit politiske liv de seneste år har været med til, bid for bid at indskrænke en række frihedsrettigheder med det formål at sikre frihed og en bedre integration.” Og dertil føjede til, “at forbuddet mod maskering, den såkaldte burkalov, ikke bliver det sidste.”

At liberale stemmer er med til at understøtte stramningerne viser for Kirsten Andersen nødvendigheden af, at Grundtvigsk Forum holder snuden i sporet og fastholder en insisteren på den frihedstradition, vi kommer af:

“Vi har et stort samfundsmæssigt ansvar for at deltage i de politiske debatter om religionsfrihed, kri-

Formand Kirsten Andersen aflægger beretning ved Grundtvigsk Forums årsmøde 2017, foto: Mads Grishauge

stendom, kirke, sameksistens, pluralisme og åndsfrihed [...] Politikerne er parat til at gå meget langt for at sætte grænser for friheden i islamistiske grupper for at få dem til at indrette sig. Også så langt, at det kan komme til at ændre forholdet mellem religion og samfund.”

DET RELIGIØSE MENNESKE UNDER MISTANKE

At opfattelsen af religion og af det religiøse menneske for tiden undergår forandringer ser man ifølge Kirsten Andersen fx i det nyligt fremsatte lovforslag om at afskaffe muligheden for momsfratagelse for almenyttigt arbejde, når det udgår fra en religiøs organisation. Lovforslaget mødte mange protester og er derfor heller ikke blevet vedtaget. Men at det overhovedet blev fremført skyldes måske, at det at have et kristent eller religiøst afsæt for fx et socialt og diakonalt arbejde efterhånden opfattes som specielt eller afvigende.

» Vi har et stort samfundsmæssigt ansvar for at deltage i de politiske debatter om religionsfrihed, kristendom, kirke, sameksistens, pluralisme og åndsfrihed,

Kirsten Andersen

“Der er noget ved den her særliggørelse af religion eller det religiøse menneske, der i hvert fald legitimerer forslaget i statsadministrationen. Det skal vi være opmærksomme på,” sagde Kirsten Andersen.

VIRKER DET?

I løbet af 2017 har Grundtvigsk Forum to gange afgivet høringssvar. Det første til et forslag om forbud mod bederum på offentlige uddannelsesinstitutioner. Det andet til et forslag om en samlet lov for andre trossamfund end folkekirken.

I forhold til forslaget om forbud mod bederum argumenteredes der i høringssvaret for, at beslutningsforslaget blev trukket tilbage: “Vi finder,” sagde Kirsten Andersen, “at det bryder med en dansk liberal tradition for ånds- og forsamlingsfrihed. Det er afgørende, at staten garanterer religionsfriheden på linje med ytringsfrihed og forsamlingsfrihed. Det må være op til den enkelte uddannelsesinstitution at skønne, hvorvidt der sker misbrug i forbindelse med bederum eller ikke, og om det, der praktiseres, er normsættende på måder, der strider med institutionens formål, så det er nødvendigt lokalt at skride ind med forbud eller regulering. Det er ikke en statslig opgave.”

Rasmus Jensen fra Studenterkredsen i København spurgte til effekten af det at afgive høringssvar: “Giver det overhovedet mening at bruge tid på det?” Det mente Kirsten Andersen: “Momsforslaget blev jo simpelthen taget af bordet,” sagde hun. Og i forhold til ‘imamloven’, de fire lovforslag som blev vedtaget i 2016, hvor Grundtvigsk Forum også afgav høringssvar, mente Kirsten Andersen, at selv om alle love blev vedtaget, så “kom det bag på lovgiverne, hvor bredt der blev reageret.” Hun pegede

desuden på, at arbejdet med at afgive høringssvar og reagere på lovforslag har skabt et meget stærkt netværk på tværs af trossamfundene og de kirkelige retninger.

“Men,” tilføjede hun, “høringssvarene gør det ikke alene, debatindlæg, samtaler med naboen osv. er også afgørende.”

BESLUTNINGSMULIGHEDEN SKAL TILBAGE TIL CIVILSAMFUNDET

Det er et gennemgående spor, i de høringssvar og debatindlæg, der har været afsendt med Grundtvigsk Forum som afsender, at beslutnings- og vurderingsmuligheden ikke skal fratages civilsamfundet og det enkelte menneske.

Hans Nørkjær, valgmenighedspræst i Lemvig, spurgte til, om det skulle forstås således, at man fra formandens eller fra Grundtvigsk Forums styrelses side ikke mente, at der var grund til den bekymring, som lovforslagene må ses som et udtryk for. Nemlig at særligt radikal islamisme udgør en trussel mod nogle grundlæggende livsvilkår og frihedsrettigheder i Danmark.

Kirsten Andersen svarede, at fx i forhold til bederumsdiskussionen, så er spørgsmålet, “om vi ønsker et samfund, hvor det her skal vedtages fra centralt hold, eller det er diskussioner der skal tages på den pågældende skole.” Hun tilføjede, at “det jo selvfølgelig ikke betyder, at vi i alle tilfælde er imod central lovgivning. Men på de her åndsfrihedsspørgsmål er lovgivning en kortsigtet vej at gå. Og vi kan jo ikke lovgive mod alt det, vi ikke kan lide.

“I øvrigt,” tilføjede hun, “så er Grundtvigsk Forums

styrelse ikke en konsensusklub. Uenighed om de her spørgsmål findes derfor også internt i styrelsen.”

“Det er et tidens vigtigste spørgsmål, og det bliver også diskuteret ivrigt i styrelsen: Hvad er forholdet mellem den abstrakte frihed og den reelle udfoldelse af friheden. Hvad skal der til for, at åndsfriheden trives i vores land? Hvorfor er det blevet politisk gangbart at gå så langt i indskrænkningerne i friheden? Det er et dilemma fyldt farvand, og vi kan ende med at skabe helt andre problemer end dem, vi mener at løse.”

HAR GRUNDTVIGSK FORUM DET RIGTIGE FOKUS?

En del af debatten angik mediernes rolle. Thorstein Balle fra Vartov valgmenighed gjorde opmærksom på, at der fra år 2000 til 2015 ikke er en eneste friskole i Danmark, der er blevet lukket, fordi den ikke har levet op til kravet om at undervise i frihed og folkestyre. Alligevel bliver det i medierne fremstillet som om der er store problemer med dette på navnlig de muslimske friskoler, hvilket medvirker til, at der bliver vedtaget love, der skærper kravene til skolerne.

Sognepræst Birgitte Møldrup, medlem af Grundtvigsk Forums styrelse, så dette som udtryk for et alvorligt demokratisk problem: “Det her viser en demokratisk fortvivlelse. Man bliver meget lille, når politikere udnytter de her små eller falske nyheder. Vi må opfordre politikere til at stå ved det, de mener, frem for at udnytte enkeltsager.” Et andet medlem af Grundtvigsk Forums styrelse, valgmenighedspræst Morten Kvist, pegede på, at det ikke er et nyt fænomen, at politikere drager fordel af enkeltsager i medierne, men et politisk vilkår.

Ikke alle i salen var dog lige optagede af at diskutere lovforslag og høringssvar og flere pegede på, at Grundtvigsk Forum også har andre anliggender end at blande sig i lovgivningsprocesser. Som lærer og bistandsværge Torben Høegh Rask formulerede det: “Er det, der fylder i Grundtvigsk Forum, paragraffer og høringssvar? Eller skal det væsentlige ikke være, hvordan vi i fremtiden har en kirke og en folkelighed? Det må ikke komme til at vægte så meget, at vi glemmer det friske og den samtale, vi skal føre videre.” ■

VALG TIL GRUNDTVIGSK FORUMS STYRELSE

Følgende nye navne blev valgt til styrelsen (for tre år):

Sognepræst *Asta Gyldenkærne*, Ishøj
Forsker og forfatter *Michael Böss*, Holstebro
Skoleleder *Lis Mærsk Staunstrup*, Varde
Stud.theol. *Rasmus Jensen*, København

Derudover blev følgende genvalgt til styrelsen (for tre år):

Lektor og valgmenighedspræst *Laura Lundager Jensen*, Østved
Generalsekretær i Grænseforeningen, *Knud-Erik Therkelsen*, Frederiksberg

Som suppleanter blev valgt:

Fhv. rektor *Lars Ebbensgaard* (1. suppleant), Lemvig,
sognepræst *Lena Kjems*, Vejby (2. suppleant) og
seniorforsker *Thorstein Balle* (3. suppleant)